

تسلیمات اتمی و پیوندهای هند - اسرائیل و آمریکا

مسعود مرادی*

دانشیار گروه تاریخ دانشگاه سیستان و بلوچستان

(تاریخ دریافت: ۸۷/۶/۱۵ - تاریخ تصویب: ۸۷/۱۲/۲۲)

چکیده:

روابط هند، اسرائیل و آمریکا از اهمیتی خاص برخوردار است. بسیاری از کشورهای اسلامی از داشتن روابط آشکار با اسرائیل ابا داشته و از افکار عمومی واهمه دارند. برای تعدادی از کشورهای اسلامی، اسرائیل ساخته و پرداخته توطئه های استعماری بوده و آن را غاصب سرزمین فلسطین می دانند. برقراری روابط نظامی بین سه کشور هند، اسرائیل و آمریکا با جمعیتی بزرگ از مسلمانان در همسایگی پاکستان و همجوار با مناطق حساس خاورمیانه و آسیای جنوب شرقی از اهمیت بسیاری برخوردار است. آمریکا در اتحادی استراتژیک با هند و اسرائیل به اقدامات اتمی هند کمک کرده و برغم عدم عضویت هند و اسرائیل در NPT به بازسازی تجهیزات نظامی هند و به روز کردن فناوریهای آن کشور کمک می کند.

واژگان کلیدی:

هند، اسرائیل، ایالات متحده، اتحاد استراتژیک، تسلیمات اتمی، تروریسم، روابط سیاسی، ژئوپلیتیک منطقه ای

آغاز فعالیت‌های اتمی هند

نخستین مرکز تحقیقات اتمی هند با نام Bhabha Atomic Research Center بوسیله هومی بهابها دانشمند هسته‌ای این کشور در سال ۱۹۶۲ راه اندازی شد. بهابها از همان آغاز سال‌های استقلال هند فعالیت‌ها و تحقیقات خود را آغاز کرد. او برای خود مرکز تحقیقاتی اتمی در ترومبی نزدیک بمبئی دایر کرد و تعداد زیادی از دانشمندان بعدی هند را در آنجا پرورش داد. آنان موفق شدند نیروگاه‌های اتمی خود را تا سال ۱۹۸۵ راه اندازی کرده و برقی معادل ۱۰ تا ۱۰۰ مگا واحد حرارتی تولید کنند. هند از کشورهای موفق در عرصه دستیابی به دانش اتمی بود. این کشور مرکز Fast Breeder test Reactor را جهت تسریع در فعالیت‌های اتمی خود راه اندازی کرد تا قدرت تولیدات اتمی خود را بالا برد.

هند به تهیه آب سنگین پرداخت و کار غنی‌سازی اورانیوم را دنبال کرد. این کشور قادر شد ۲۵ کیلوگرم پلوتونیوم بدست آورد که برای بکارگیری در ۴ بمب اتم کافی بود. هند به پلوتونیوم ۲۳۹ دست یافت که در بمب اتم بکار می‌رود و آن را به خدمت گرفت. همچنین آب سبک را در تاسیسات الکتریکی خود در تارابور به کار برد (جعفر، ۲۰۰۵: ۸۶).

تداوم فعالیت‌های هسته‌ای هند سالانه به تهیه ۱۰۰ تا ۳۰۰ کیلوگرم پلوتونیوم در مجتمع‌های ترومبی منجر می‌شد. بخشی از همکاری‌های هند با کانادا صورت می‌گرفت که از ۱۹۷۴ تعاملات خود را به منظور تامین برق هند آغاز کرده بود. در پایان دهه ۹۰ قرن گذشته، هند در اثر فعالیت‌های اتمی خود ۴/۵ تن مواد هسته‌ای تولید کرد که ۳۵۰ کیلوگرم آن در ساخت سلاح‌های هسته‌ای به کار رفت و با به کارگیری پلوتونیوم ۲۳۹ قادر است بیش از یک صد بمب اتم تولید کند (جعفر، ۲۰۰۵: ۸۶).

هند بخش عمده فناوری‌های هسته‌ای خود را مرهون همکاری‌های همه‌جانبه علمی و فنی اتحاد جماهیر شوروی در دوره طولانی حاکمیت کنگره بر آن کشور می‌داند. این همکاری‌ها که تا امروز با روسیه ادامه یافته و به ساخت موشک‌های مافوق صوتی ضد تجسس مشترک هند - روسیه برای ارتش هند منجر شده است؛ زیر ساخت‌های علمی و فناوری‌های اتمی هند را فراهم آورد؛ به‌گونه‌ای که این کشور در صنایع نظامی، فناوری هسته‌ای و فیزیک به کشور مهم آسیا تبدیل شده است. در این میان نباید از همکاری برخی کشورهای اروپایی و امریکایی غافل ماند. بسیاری از دانشمندان هندی تحصیل‌کردگان دانشگاه‌های غربی بوده و با دستاوردهای علمی و فنی آنان نیز آشنا بوده‌اند. با وجود این از آنجا که تقویت هند در منطقه می‌توانست در دوره جنگ سرد در راستای منافع کمونیست‌ها در وهله نخست و کشورهای غیر متعهد در وهله دوم باشد؛ آمریکا و غرب حساسیتهای لازم را نسبت به دستاوردهای

هسته‌ای هند نشان دادند. اما فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی و متعاقب آن عمده شدن خطر چین، سیاست‌های جهان سرمایه داری را نسبت به هند تغییر کرد.

آمریکا و فعالیت‌های اتمی هند

در دوره جدید، هند مرکز ثقل توجه آمریکا قرار گرفت و با توجه به رشد رادیکالیسم فرقه‌ای در منطقه چه در میان هندوها، سیکها، تامیل‌ها و چه در میان مسلمانان ضربه پذیری امنیت هند بیش از پیش آشکار شد. این امر به نزدیکی بیشتر هند با جهان غرب و اسرائیل منجر شد و امکانات آموزشی نظامی جهت افسران هندی بوسیله فرانسه و اسرائیل فراهم آمد. فعالیت‌های هسته‌ای هند و خصوصاً نخستین آزمایش‌های اتمی این کشور که با انفجار بمب اتم همراه بود، اعتراضات اولیه آمریکا را در پی داشت. اما چرخش به موقع هند و ایجاد اتحاد استراتژیک با اسرائیل و تأمین منافع منطقه‌ای آمریکا، همه فعالیت‌های اتمی این کشور نادیده گرفته شد. هند در رقابت هسته‌ای تمام عیار با پاکستان و چین قرار گرفت و تکنولوژی اسرائیلی - آمریکایی به مدد آن کشور آمد.

پاکستان و رقابت‌های اتمی با هند

پاکستان که اختلافات ارضی عمیق در جامو و کشمیر با هند دارد، مورد توجه جمعیت عمده مسلمانان هند بوده است. از این رو، هند همواره این کشور را همواره عامل اصلی تروریسم در داخل خاک خود و منطقه مورد نزاع جامو و کشمیر می‌داند. این کشور که چندین بار مورد تهاجم هند قرار گرفت، تن به شکست‌هایی داد که انگیزه اصلی رهبران پاکستان در جهت کسب توانمندی اتمی را به دنبال داشت. فعالیت‌های هسته‌ای پاکستان نیز در ایام ریاست جمهوری ذوالفقار علی بوتو آغاز شد.

بوتو از رقابت‌های آمریکا - شوروی بهره جست و با اطلاع از فعالیت‌های اتمی هند درصدد جلب موافقت آمریکا برآمد. در ابتدا امریکایی‌ها با احداث نیروگاه‌های آب سبک به قدرت ۵ مگاوات حرارتی بدون در نظر داشتن اهداف نظامی موافقت کردند. اما کانادا به کمک این کشور شتافت و پاکستان را در حصول به آب سنگین و اورانیوم طبیعی یاری کرد. پاکستان تا سال ۱۹۷۴ قادر بود ۲۷۰ مگاوات برق از تاسیسات هسته‌ای خود بدست آورد و تا پایان همان سال به اورانیوم ۲۳۹ نیز دست یافت. کشورهای انگلستان، آلمان و هلند به پاکستان کمک کردند تا این کشور بتواند تولید اورانیوم خود را به ۲۰ هزار کیلوگرم رسانده با توجه به اتحاد استراتژیک که با چین داشت آن را در جهت اهداف نظامی به کار برد. دستیابی به سلاح‌های اتمی پاکستان در چشم استراتژیست‌های غربی و آمریکایی ایجاد توازن نظامی در منطقه بود

که برای صلح در منطقه ضرورتی حیاتی به حساب می‌آمد. از این رو، دو کشور هند و پاکستان بدون جنجال و هیاهو به دو قدرت اتمی منطقه ای تبدیل شدند. از آنجا که اسرائیل به دنبال خروج از انزوای منطقه ای بود می‌توانست با برقراری روابط با هند ضمن خروج از انزوا، تعادل نظامی منطقه را دچار تحول کند به گونه ای که چین و پاکستان در روابط خود با آن کشور تجدید نظر کنند. دیپلماسی پنهان و آشکار اسرائیل در سال ۲۰۰۵ با علنی شدن ملاقات وزرای خارجه اسرائیل و پاکستان در ترکیه به ثمر نشست.

دفاع موشکی هند و مسائل آن

دفاع موشکی هند نقطه ثقل روابط دو کشور محسوب می‌شود. هند که از تکنولوژی عقب مانده روسی در سیستم دفاعی خود رنج می‌برد، پس از جنگ کارگیل به سرعت در جهت بازسازی و بهبود آن برآمد. اسرائیل با مجوز آمریکا نوسازی و مدرنیزاسیون سیستم دفاع موشکی هند را عهده دار شد. این سیستم شامل دفاع موشکی دریایی، هوایی و زمینی شد. حضور در اقیانوس بیشتر از آنچه برای هند اهمیت داشته باشد برای اسرائیل هدفی راهبردی بود. گزارش‌ها از حضور زیردریایی‌های اسرائیل که اغلب هسته ای هستند در اقیانوس هند خبر می‌دهند (Brilliant, 8 sep 2003: United Press International (online)). در واقع اسرائیل از هند در همپیمانی‌های خود انتظار ایجاد سیستم دفاعی موشکی منطقه ای داشت (همان). هند نیز به سیستم دفاع موشکی ملی با استفاده از موشکهای سطح به سطح در آبهای خود نیاز داشت و با استفاده از تکنولوژی پیشرفته نظامی اسرائیل این امر امکان پذیر می‌شد.

هند و تعامل نظامی با اسرائیل

هر گونه تعامل نظامی اسرائیل با خارج از این کشور پس از تایید آمریکا باید با موافقت موساد (سیستم امنیتی عملیات خارجی در مقابل امان که سرویس امنیتی نظامی داخلی بود) انجام می‌پذیرفت (Kapila, 2000:1/8). این اجازه برای برقراری ارتباط با هند از جانب هر دو صادر شده بود. اسرائیل در مقاصد چندگانه خود به روزآمد کردن تسلیحات قدیمی هند اقدام کرد (kapila, 2000:1/8). فروپاشی شوروی، بازار بزرگ تجارت جهانی اسلحه را روی اسرائیل گشود. اسرائیل که توانایی به روز کردن اسلحه‌های روسی را به دست آورده بود بیشترین بهره را از موقعیت پیش آمده نصیب خود کرد.

وایزمن در ۱۹۹۶ در سفر به هند با تاکید بر همکاری اسرائیل با آن کشور در عرصه‌های تکنولوژی موشکی و صنایع فضایی پذیرفته بود که آموزش متخصصان مورد نیاز این کشور را عهده دار شود. فناوری‌های هسته ای در عرصه تسلیحات هسته ای و روزآمد کردن سیستم

دفاع موشکی نیز مورد توجه طرفین قرار گرفته بود. فروش رادارهای اسرائیلی به منظور هدایت موشکهای بالستیک در همین راستا صورت گرفت (Brillant, 7 sept. 2003 United Press International (online)).

فروش سیستم های راداری اسرائیل و نصب سیستم جاسوسی - راداری فالکن روی هواپیماهای ایلوشن روسی با مخالفت های چین و پاکستان همراه بود که مدعی بودند امنیت منطقه به هم می خورد (BBC News ۳/۵/۲۰۰۴). اما دولت افراطی حزب BJP به منظور کسب برتری نظامی منطقه ای در استقرار این سیستم هیچ تردیدی نداشت (CNN .Com January 8.2002).

آمریکایی ها نیز با اقدام اسرائیل موافقت کرده بودند و لابی های هندو و صهیونیست آمریکایی زمینه های لازم این توافق را بدست آورده بودند (The hindu . 17 July 2001 و نیز Harrez ۸ سپتامبر ۲۰۰۳ امیرام برکات). همکاری های نظامی و اتمی هند - اسرائیل در حالی صورت می گیرد که هر دو کشور دلایل نزدیکی خود را مبارزه با تروریسم و رادیکالیسم اسلامی و نیز مخالفت با دستیابی دشمنان خویش به سلاح های کشتار جمعی اعلام کرده بودند. با این بهانه آنان توانستند فصلی نوین در مناسبات خویش آغاز کنند؛ تا جایی که وقتی آمریکا (در دوره ریاست جمهوری کلینتون) از اسرائیل خواست فعالی های نظامی - اتمی هند را محکوم کند؛ این کشور از انجام آن امتناع ورزید (Haaretz, 6/3/98). روابطی که بین اسرائیل و هند به صورت محرمانه پیش می رفت در سفرهای ژنرال ملیک (Malik) و ژنرال آمون شاهک (Amnon Shahak) افسران عالی رتبه دو کشور بیشتر بروز کرد. اسرائیل جزو نخستین کشور هایی بود که از آزمایش اتمی هند با خبر شد (Haaretz, 6/3/98).

هند و اسرائیل همکاری های گسترده تجاری خود را از ۱۹۹۲ علنی کردند و حجم مبادلات خود را از ۲۵۰ میلیون دلار در سال به ۱/۱۵ میلیارد افزایش دادند. چشمگیرترین میزان رشد به بخش جنگ افزار مربوط بود. آموزش سه هزار سرباز هندی ضد شورش در اسرائیل، خرید ۳۴۰۰ Tavor anault rifle، ۲۰۰ تفنگ Cralil sniper، تجهیزات لیزری و مادون قرمز از صنایع نظامی اسرائیل (IMI) و انعقاد قرارداد با Israel aircraft Industries (IAI) بوسیله نیروی هوایی اسرائیل (IAF) به ارتش هند این امکان را می داد تا به نوسازی گسترده در تجهیزات خود اقدام کند (JINSA 8 AP. 03).

آزمایش های اتمی هند و مسائل خارجی آن

آمریکا که هند را برای انجام آزمایش اتمی ۱۹۹۸ پوکران Pokran تحریم کرده بود؛ همگام و همراه با اسرائیل در سال ۲۰۰۱ در این اقدام تجدید نظر کرد و سیستم دفاعی موشکی ضد بالستیک اسرائیلی را در اختیار این کشور گذاشت. اسرائیل با در اختیار گذاشتن باراک ۱ به

هند کمک کرد تا تکنولوژی موشکی خود را گسترش دهد. این کشور سیستم راداری دریایی خود را نیز در اختیار هند گذاشت (JINSA 25 August 1999).

پس از آنکه بوش حمایت خود را از فعالیتهای غیر نظامی هسته ای هند در ۱۹ ژوئیه ۲۰۰۵ اعلام کرد و آن کشور را به عنوان بزرگ ترین دموکراسی جهان شناخت؛ روابط دو کشور را به اوج خود رساند. پشت پرده این اظهارات که با مخالفت بسیار حتی در خود آمریکا روبرو شد، توجه به تامین منابع انرژی هند و بی نیاز شدن این کشور از انرژی وابسته به ایران بود (JINSA 04 August 2005). آمریکا و هند در دهه ۱۹۸۰ همکاریهای نظامی خود از جمله همکاری هسته ای را آغاز کردند و در عرصه های مختلف ادامه دادند. آمریکا، هند را دروازه ورود به آسیای میانه و کنترل بر آسیای جنوبی می دانست. رونالد رامسفلد، وزیر دفاع آمریکا در بازدید از هند در دسامبر ۲۰۰۴ و در دیدار با من موهان سینگ، نخست وزیر و پراناب موکرجی، وزیر دفاع بر همکاریهای دفاعی دو کشور تاکید کرد (همانجا).

همکاریهای هسته ای هند و آمریکا

آمریکا و هند همکاریهای هسته ای خود را از نیمه دوم دهه ۱۹۵۰ با ساخت نیروگاه هسته ای تاراپور Tarapur آغاز کردند. تولید آب سنگین در راکتور سیروس CIRUS که از کانادا خریداری شده بود، امکان پذیر شد. همچنین دانشمندان هسته ای هند اجازه یافتند در لابراتوارهای هسته ای آمریکا به تحقیق بپردازند. هند در هنگام تشکیل NPT در سال ۱۹۶۸ از پیوستن بدان امتناع کرد و در سال ۱۹۷۴ با اقداماتی صلح آمیز بودن اهداف اتمی خود را به خطر انداخت. این امر باعث قطع همکاری اتمی آمریکا و هند شد. هند که مدعی بود اهداف هسته ای صلح آمیزی دارد با آزمایش « صلح آمیز » بمب اتم خود توجه جهانیان را به خود جلب کرد. کنگره ایالات متحده آمریکا (NNPA) (PI. 95 - 242) Nuclear non - proliferation Act (سال ۱۹۷۸ قانون منع صدور تکنولوژی هسته ای به کشورهایی که به تولید سلاح اتمی اقدام کرده اند را تصویب کرد و کنترل صادرات هسته ای به هند را در اختیار گرفت. Nuclear Suppliers Group (NSG) سازمانی کنترل کننده بود که آمریکا در سال ۱۹۷۸ به منظور صلح آمیز ماندن فعالیتهای هسته ای پدید آورد؛ اما آیا این سازمان قادر بود به فعالیتهای اتمی هند و اسرائیل هدف و جهت گیری صلح آمیز بدهد.

با پدید آمدن فضای جدید سیاسی جهان پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی، سیاست آمریکا جذب هند به جهان سرمایه داری بود لذا سیاست مدارا با هند را در عرصه فعالیتهای هسته ای در پیش گرفت. بوش از ۲۰۰۱ شریک اتمی هند شد. هند بهانه تامین انرژی خود از منابع انرژی هسته ای را مطرح کرد. توافق ۲۰۰۴ آمریکا - هند گامهای بعدی در مشارکت

استراتژیک دو کشور با عنوان (NSSB) Next steps strategic partnership محسوب می‌شد که اهداف آن همکاری در تکنولوژی هسته‌ای غیر جنگی بود. در سپتامبر ۲۰۰۴ هند شرایط کنترل آمریکا را پذیرفت. مفاد قانونی توافقی دو کشور به منظور «نقشه توازن» (non - reactor - related end uses) نظارت و حفاظت بر فعالیتهای هسته‌ای بود که هند باید آن را در جهت صلح بکار برد. این فعالیت‌ها در جهت تامین سوخت رآکتورها هسته‌ای صورت می‌گرفت.

بوش در ۱۸ ژوئیه ۲۰۰۵ پس از دیدار با من موهان سینگ همکاری گسترده اتمی با هند را اعلام کرد. او گفت که ایالات متحده آمریکا با هند همکاری گسترده در ارتباط با تامین انرژی هسته‌ای خواهد داشت و از کنگره آمریکا خواهد خواست تا سیاستگذاری‌های لازم و قوانین مورد نیاز را به تصویب برساند. این همکاری‌ها تا جایی ادامه خواهد یافت که هند را قادر کند در طراحی نسل چهارم رآکتورهای هسته‌ای فعال شود و به سوی تعامل گسترده بین المللی پیش رود.

آنچه هند در قبال آمریکا متعهد شده بود چندان اهمیت نداشت. یکی از تعهدات هند مشخص و جدا کردن فعالیت‌های هسته‌ای نظامی و غیر نظامی بود. در تعهد دیگر، هند نظارت IAEA را بر فعالیت‌های هسته‌ای غیر نظامی خود می‌پذیرفت و متعهد می‌شد با آمریکا در FACT (Fissile Material cut off Treaty) همکاری کند. همچنین متعهد می‌شد در تاسیسات اتمی خود موارد ایمنی را رعایت و با NSG و Mter (رژیم کنترل فنی موشک Missile Technology control Resine همکاری کند. در واقع، آمریکا با رعایت هم پیمانی هند با اسرائیل و همکاریهای بین المللی با آمریکا از تمام فعالیتهای تسلیمات اتمی این کشور چشم پوش کرد (اطلاعات مفصل در US . Nuclear cooperation with India : Issues for congress. 24 July 2005).

اکنون هند دارای ۱۳ رآکتور اتمی است که تنها ۴ رآکتور تحت نظارت IAEA است. در دوره اوباما، آمریکا همچنان بر ایجاد تعهد و پیوستن هند به NPT پافشاری کرد و رئیس جمهور آمریکا آن را گامی موثر در جهت خلع سلاح اتمی دانست. چنانچه هند، اسرائیل و پاکستان به پیمان منع گسترش سلاح‌های اتمی نپیوندند؛ به رقابت‌هایی خطرناک پایان داده نخواهد شد که منطقه را به کانون بحران‌های اتمی جهان تبدیل کرده است. از این رو، اوباما تلاش دارد تا این کشورها را به قانون مزبور متعهد گرداند (India 17 Oct 2009).

توازن وحشت بین هند و پاکستان

قدرت اتمی هند در منطقه در برقراری توازن اتمی با پاکستان و چین تدارک دیده شده است. هند ۳۰ تا ۳۵ کلاهک هسته ای تا سال ۲۰۰۲ داشت. هند مدعی است که نخستین حمله کننده به کشوری ثالث نخواهد بود؛ اما وزیر امور خارجه اظهار داشت که این به آن معنی نیست که نمی خواهد توانایی نخستین ضربه را نداشته باشد (Atomic Scientists . 2002). در واقع هند و پاکستان پس از عملیات تروریستی ۱۳ دسامبر ۲۰۰۱ علیه پارلمان هند با نشانه رفتن انگشت اتهام علیه یکدیگر به تجهیز ارتش‌های خود و استقرار دفاع موشکی در مرزها اقدام کردند. این زنگ خطر در رقابت تسلیحات اتمی، خود را بیشتر در معرض نمایش گذاشت.

تجهیزات و سلاح‌هایی متعدد قادر هستند در راستای اهداف اتمی هند فعال شوند. در بخش فضایی میگ ۲۷ و جاگوار بیشترین توانایی حمل بمبهای اتمی را دارند. سایر جنگنده‌های هوایی نظیر su - 30k و میراژ H 2000 و Su - 3MKI و Tu - 22 نیز قادر هستند سلاح‌های اتمی حمل کرده و آن را در جنگ بکار برند. از طرف دیگر، هند صاحب سیستم‌های موشکی پیشرفته بوده که برخی از آنان قادر به حمل کلاهک های هسته ای هستند. موشک بالستیک Prithvi I دارای برد ۱۵۰ کیلومتری است. موشک Prithvi II ۲۵۰ کیلومتر برد دارد و سازمان CIA توان حمل کلاهک هسته ای آن را تایید کرده است.

موشک بالستیک آگنی با برد متوسط ۱۵۰۰ کیلومتر مورد آزمایش قرار گرفته است. آگنی ۲ با برد ۲۰۰۰ کیلومتر و با طول ۲۰ متر حدود ۱۶ تن وزن دارد و آگنی ۳ با برد ۳۵۰۰ کیلومتر آخرین گام هند در تکمیل موشک‌هایی با کلاهک هسته ای از این نوع است. هند درصدد است تا موشک بین قاره ای خود را طراحی کند. این کشور موشک‌هایی که ماهواره هایش را در مدار قرار داده اند (PSLV و PSLV - L3) را نیز به خوبی آزمایش کرده است.

علاوه بر سلاح‌های مزبور، هند تجهیزات دریایی مسلح به سلاح هسته ای دارد که بوسیله ناوگان‌های دریایی حمل می شوند. موشک‌های Sagarika و Dhanush می توانند کلاهک هسته‌ای حمل کنند. هند با همکاری سازمان امنیت آمریکا، موشک Sagarika را به موشک بالستیک زیر دریایی تبدیل کرده است. موشک زیر دریایی دیگر Charlie I بنام INS chakra که با تکنولوژی روسی ساخته شده، قادر است کلاهک هسته ای حمل کند. در حال حاضر، مرکز تحقیقات اتمی ایندیرا گاندی مطالعات خود را در بهبود ساختارهای موشکی دنبال کرده و با بهره گیری از حمایت‌های آمریکا و اسرائیل آن را ادامه می دهد.

ویلیام اچ ویستر رئیس سازمان سیا در گزارشی در مقابل سنا اظهار داشت: هند تمایل به داشتن سلاح‌های حرارتی اتمی (Thermonuclear) دارد؛ این در حالی است که هند برنامه

صلح آمیز اتمی خود (peaceful nuclear explosion) را در آغاز با ساخت سلاحهای اتمی در سال های ۱۹۸۰ آغاز کرده بود. هند لیتیوم را بدست آورده بود و به غنی سازی tritium و جداسازی ایزوتوپ لیتیوم دست زده بود. این کشور در این زمان فلز برلیوم خالص را از آلمان غربی خریداری کرده بود (به نقل از گزارش وبستر مندرج در FAS ۲۰۰۵/۱۲/۱ سلاحهای اتمی).

هند ۲۴ سال پس از نخستین فعالیت های اتمی خود یک سلسله آزمایش هایی را با نام عملیات شاتکی Op. Shatki در دوره نخست وزیری واجپایی آغاز کرد که دو روز پس از آزمایش موشک Ghauri پاکستان جواب داده شد. تاکنون هند اطلاعات فعالیت های اتمی خود را به صورت شفاف منتشر نکرده است. حدس زده می شود که حدود ۳۰ تا ۳۵ کلاهک هسته دارد و قادر است با پلوتونیوم کافی که در اختیار دارد ۵۰ تا ۹۰ بمب دیگر تهیه کند.

حزب هندوی بهاراتیا جاناتا (BJP) عامل اصلی گرایش هند به تبدیل شدن به قدرتی اتمی بود. این حزب با شعار تولید موشکهای آگنی (آتش) با کلاهک هسته ای دوربرد موفق شد برای هند موقعیت قدرت برتر منطقه را کسب کند. دفاع استراتژیک و افزایش دفاع ملی BJP ، هند را در سلسله آزمایشهای اتمی فرو برد که به موازنه وحشت در منطقه تبدیل شد. این حزب در دوره حاکمیت خود وارد اتحادی استراتژیک با اسرائیل و آمریکا شد و با سیاستهای منطقه ای آن دو کشور همراه گردید. هند، پاکستان و اسرائیل در آسیای غربی به عنوان تهدیدهای جدی اتمی - نظامی ظاهر شده و حلقه ی کره شمالی و چین نیز می تواند این تهدیدهای صلح جهانی را تقویت کند. هر چند به کارگیری سلاح اتمی چندان محتمل به نظر نمی رسد اما تبدیل رقابتهای تسلیحاتی اتمی شرق - غرب (اتحاد جماهیر شوروی سابق و کشورهای غربی و آمریکا) امروزه به ایجاد بحرانهای تسلیحاتی در آسیا تبدیل شده که قادر است رشد اقتصادی و بهبود شرایط زیستی مردم منطقه را در فرایند مزبور به نابودی کشاند و بخش اعظم اقتصاد را در ساخت تسلیحاتی به کار گیرد که هر گز نمی تواند به آزمایش در آید و دارندگان آن تنها مدعی بازدارندگی آن هستند.

با تغییرات سیاست آمریکا در دوره اوباما، تلاشهایی برای مهار سیاستهای اتمی آغاز شد. گونه مولر (Gottmoeller) از مقامات آمریکایی بر لزوم پیوستن هند، اسرائیل، پاکستان و کره شمالی به NPT تاکید داشت و آن را از تلاشهای اساسی آمریکا برای خلع سلاح اتمی دانست

Louis Charbonneau. 5 may 2009 uk.reuters.com/.../2009/.../uk-nuclear-treaty-u

هند، اسرائیل و پاکستان در چنبره روابط

هند و اسرائیل راه دشوار تنش زدایی در روابط سیاسی را پیموده و بر اساس نیاز هایی که به یکدیگر دارند به طور واقع بینانه به برقراری روابط علنی با یکدیگر اقدام کرده اند. اسرائیل

که در میان کشورهای جهان سوم و عمدتاً کشورهای غیر متعهد از حمایت چندان برخوردار نبود و کشورهای اسلامی نیز در منزوی کردن بیشتر آن تلاش می کردند؛ روابط با هند را بسیار با اهمیت تلقی می کرد. خروج اسرائیل از انزوای سیاسی و برقراری رابطه با کشوری که بیشترین جمعیت مسلمان جهان را پس از اندونزی در اختیار دارد، می توانست توازن سیاسی منطقه‌ای را نیز به نفع تل آویو تغییر دهد.

اگر چه هند دوره سیاستهای نهرویی در کنار فلسطینیان قرار داشت و از برقراری روابط علنی با اسرائیل خودداری می کرد؛ اما هند تحت سلطه افراطیون سیک و هندو به داشتن رابطه ای آشکار افتخار می کنند. بنابراین، اسرائیل در روابط خود با هند می تواند از عناصر هندی که در سرزمینهای مختلف و از جمله کشورهای حوزه جنوبی خلیج فارس حضور دارند، استفاده کند و از طریق آنان به جمع آوری اطلاعات از کشورهای مسلمان اقدام کند.

دشمنی دیرپای دولت اسرائیل با همسایگان عرب به جنگها و تنشهای سیاسی متعدد منجر شده است. اگر چه اعراب از یکپارچگی لازم برخوردار نبوده و به رژیمهای مستبد و خود سر مبتلا بوده‌اند؛ اما بر سر مبارزه با اسرائیل در شکل سیاسی آن توافق نسبی داشتند. در خارج از جهان عرب، هند که روابط و مناسبات سیاسی و اقتصادی گسترده با اعراب دارد می تواند نقطه اتکای مناسب برای اعمال فشار بر جهان عرب در نرمش با اسرائیل باشد. از آنجا که هند نیز در کشمکش طولانی و مداوم با پاکستان بسر می برد؛ توجه به اسرائیل و بهره مندی از دستاوردهای تکنولوژیک آن می تواند پاکستان را نیز با خطرات جدی مواجه کند. لذا پاکستان که متحد طبیعی آمریکا محسوب می شود درصدد عادی سازی روابط خود با اسرائیل برآمده تا مانع قدرتمندتر شدن هند شود.

هند که دارای موقعیت راهبردی در آسیاست، می تواند به عنوان گلوگاه ایران، پاکستان و کشورهای عرب باشد. از این رو، رابطه با آن کشور می تواند اهداف متعدد اسرائیل در منطقه را دنبال کند. انجام آزمایشهای مشترک اسرائیل - هند یا هند - آمریکا، استقرار زیر دریاییهای اسرائیلی در سواحل هند و تسلط بر اقیانوس هند می تواند ایران را کاملاً از سوی دریا مهار کرده و منافع آن را با خطرات جدی مواجه کند. از این رو، آمریکا و اسرائیل در نخستین گام برقراری روابط با هند به تصرف یا استفاده از این مکانهای حساس اقدام کردند. این اقدامات نه تنها تسلط آنان را بر کشورهای خاور میانه هموار می کرد؛ بلکه موجب تسلط بر موقعیت های استراتژیک کشورهای نظیر مالزی، فیلیپین، اندونزی و حتی چین می شد.

گام بعدی در برقراری روابط سیاسی، بهره مندی اسرائیل از بازار بزرگ یک میلیارد نفری هند بود. تسلط بر این بازار از طریق یهودیان هندی که کمتر از ۷۰ هزار نفر هستند، امکان پذیر نبود. سیکها، هندوها و سایر اقوام هندی نیز مایل به مشارکت در امور تجاری با اسرائیل

شدند و از ورود کالاهای آن کشور استقبال کردند؛ به گونه‌ای که حجم معاملات در کمتر از دو سال ده برابر شد. هند که از رشد اقتصادی چشم‌گیر برخوردار است بازاری مناسب جهت سرمایه‌های اسرائیل محسوب شده و در صورتی که هند به رشد دو رقمی مورد نظرش برسد اسرائیل بیشترین منافع را خواهد داشت.

از آنجا که آمریکا بزرگ‌ترین حامی اسرائیل به شمار می‌آید؛ هر گونه گسترش روابط و همکاریهای راهبردی با هماهنگی با این کشور انجام می‌گیرد. هند نیز در ارزیابیهای آمریکا به جایگاهی قابل توجه دست یافته است. همسایگی و رقابت هند با چین، روابط گسترده با جهان عرب و ایران؛ تسلط بر اقیانوس هند و مجاورت با کشورهای جنوب شرق آسیا می‌توانست این کشور را به کانون توجه آمریکا در نظم نوین جهانی تبدیل کند. از این رو، هند به سرعت از طرف آمریکا پذیرفته شد و با رایزنی‌های لابی‌های یهودی و هندوی آمریکا، هند به هم پیمان و متحد استراتژیک آمریکا در منطقه تبدیل شد. لذا اسرائیل با موافقت آمریکا اقدام به انتقال تکنولوژیهای پیشرفته نظامی به این کشور کرد.

نوسازی‌هایی که بوسیله اسرائیل در هند آغاز شد تنها به گسترش تسلیمات معمولی نظامی منتهی نشد؛ بلکه این همکاریها در عرصه هسته‌ای، پزشکی و کشاورزی دنبال شد و به زودی هند به قدرت علمی و تکنولوژیک مهم تبدیل شد. این کشور در عرصه‌های مختلف صنعتی، تکنولوژیک و علمی به مرکز تربیت نیروی کار برای کشورهای اروپایی، آمریکایی و عرب تبدیل شد که می‌تواند سالانه میلیاردها دلار درآمد از این راه کسب کند. چنین است که هند از علنی شدن و گسترش روابط خود با اسرائیل حتی پس از دولت واپس‌گرای استیونگر و با بهره‌گیری از دستاورد علمی آن کشور و آمریکا راه تحولات گسترده را در پیش گرفته است. هند در چشم‌اندازهای آینده، خود را قدرت بزرگ اقتصادی و نظامی جهان می‌بیند که می‌تواند به عنوان متحد آمریکا و اسرائیل منافع مسلمانان را نادیده بگیرد.

نتیجه

بدین ترتیب، می‌توان نتیجه گرفت که هند برغم در پیشگیری سیاست بیطرفی در نظامهای سیاسی حاکم جهانی چه در دوره دو قطبی و چه در دوره جدید به اتخاذ سیاستهای برتری جویانه منطقه‌ای اقدام کرده تا بتواند بر دو رقیب منطقه‌ای خود یعنی چین و پاکستان که با این کشور دعاوی ارضی داشتند، فایق آید و امنیت مرزهای خود را تامین کند. این اقدام از دیدگاه سیاست خارجی با جنگهای مکرر در مرزها قابل توجیه بود. اما هند در تجهیزات نظامی خود که قابلیت تبدیل به تسلیمات هسته‌ای دارند، بدنبال سهمی در مناقشات بین‌المللی، تسلط بر آبهای منطقه‌ای وسیع از خاورمیانه تا آسیای جنوب شرقی است. سروری

هند بر این آنها تنها با اتخاذ سیاستهای همسو با آمریکا در مقیاس جهانی و با اسرائیل در مقیاس منطقه ای امکان پذیر بود. اگر چه شرایط داخلی هند مبنی بر تهدیدهای افراطیون که عمدتاً بر مسلمانان مخالف سیاستهای دولتهای مرکزی اطلاق می شود راه را برای همپیمانی دو کشور هموار کرد. هند قادر شد در این روند با نوسازی تسلیحات نظامی خود و امکان حضور گسترده متخصصان اسرائیلی در آن سرزمین به تکنولوژی های برتر در زمینه های متفاوت از جمله کشاورزی، پزشکی، جنگ افزار، دفاع الکترونیک، ماهواره، IT، - Hi tech و دانش هسته ای دست یابد و با اجازه و همراهی آمریکا به منظور تامین انرژی هسته ای و بی نیازی از منابع سوختی ایران به ادامه فعالیت های هسته ای خود در پوشش صلح آمیز ادامه دهد و تولید سلاح های اتمی را نیز عملیاتی صلح آمیز جلوه گر نماید .

منابع و مأخذ:

الف. فارسی:

۱. جعفر ضیا جعفر. (حزیران. ۲۰۰۵/۶) الصراع النووي فی شبه القاره الهنديه: الواقع والافاق. المستقبل العربيه.. صص ۸۶-۱۰۸.

ب. خارجی:

1. Altschul, Jess (Oct. 3/ 2003). *India Combats Complex Web of Pakistan-Supported Terror Cells counter-Terror aid and Timely Assistance after Kargil clashes paved way for close Israeli Ties.* <http://www.jinsa.org>.
2. Barakat, Amiram (Sept 8/2003). *Israel helped India during Cargill. Rediff on the Net.* <http://www.rediff.com>.
3. Barkat, Amiram(Sept 8/2003). *Pro-Israel lobbies now working together in US.* **Harretz.** <http://www.haaretz.com>.
4. **BBC news.** *Israel and India seal radar deal.* 03/05/2004.
5. Bemis, Lauren. *India Rolls Out Agni-III Missile .growing concern over Pakistan and China Underlie Decision.* **JINSA.** <http://www.jinsa.org> .
6. Brilliant, Joshua (Sept 9 / 2003). *Why India and Israel joined forces.* **Sailcon India.** <http://www.fisiusa.org> . & **United Press International (online).**
7. Brown, Stephen (sept 15/2003). *Israel and India: An Alliance Forged by Terror.* **FrontPage Magazine.com** . <http://www.frontpagemag.com>.
8. Charbonneau, Louis (5 May 2009). *U.S. wants Israel, India in anti-nuclear arms treaty.* <http://uk.reuters.com> .
9. **CNN.com** *India Israel discusses military ties.* January 8/ 2002.
10. **CNN.com** - *India, Israel discuss military ties* - January 8, 2002 .
11. *Convergence and Constraints.* **MERIA.** Vol. 8 no. 4 article 6.. <http://meria.idc.ac.il>
12. Harsh V. Pant(dec. 2004). *India-Israel Partnership.*
13. **Haaretz.** The **Israeli** daily. 6/3/1998 . [Israel-India nuclear cooperation gets attention of the region. www.arabicnews.com/.../1998060338.html](http://www.arabicnews.com/.../1998060338.html) -
14. <http://news.xinhuanet.com> news. 7/6/2005.
15. *India and Pakistan Engaged in Furious Missile Race.* Sept. 1/1994 <http://www.jinsa.org>.
16. *India Seeks New Relationship with US after coming out of the Nuclear closet.* <http://www.jinsa.org>.
17. *India, Israel boost ties; Pakistan nervous.* 2003/09/09 <http://www2.chinadaily.com>
18. *India, Israel sign one-billion-dollar defense deal.* **AFP,** [March, 2004](http://www2.chinadaily.com)

19. India, Israel to boost joint defense ventures. **The Hindu**. July 17/ 2001
20. India-Israel Military ties continue to grow. April; 8/2003 <http://jinsa.org>
21. Israel – India nuclear cooperation gets attention of region. *Regional Israel India, Politics*. 6/3/1998. <http://www.arabicnews.com>.
22. Israel-India Military and Civil Trade Ties Skyrocket .August. 25/1997. <http://www.jinsa.org>.
23. Joshua Handler(2002). *India's nuclear forces*. **Atomic Scientists**. <http://www.thebulletin.Org>
24. Kapila, Subhash(2000). **INDIA – ISRAEL RELATIONS: THE IMPERATIVES FOR ENHANCED STRATEGIC COOPERATION**. 1.8.2000. <http://www.southasiaanalysis.org/Cpapers/Cpaper131.html>
25. Kapila, Subhash (02/09/2003). *Israel-India Strategic cooperation and prime minister Sharon's visit*. <http://www.saag.org>.
26. Kapila, Subhash. *India-Israel relations: the imperatives for enhanced strategic cooperation*. <http://www.saag.org>
27. Keinon, Herb (Sept 9/2003). *Indian PM: Sharon's visit will raise relations to new level*. **Jerusalem Post**. <http://www.fisiusa.org>
28. Keinon, Herb(sept 10/2003). *PM tells Indians friendship has a price*. **Jerusalem Post**. <http://www.jpost.com>.
29. Keinon, Herb(17 may 2004). *Israel watching India*.
30. Koshy, Ninan (Sept 10/2003). *The India-Israel-US nexus*. rediff.com.
31. Koshy, Ninan. *US plays matchmaker to India, Israel*. <http://www.atimes.com>.
32. Lobe, Jim. *U.S. adds power to India's Israeli links*. <http://www.atimes.com>.
33. Mago, Amrith K.. *Nuclear Safety Cooperation Smooth's Way for improved US-India relation*. <http://www.jinsa.org>.
34. Makram, Mohammed Ahmed (June 26/1998). *Islamic Bomb: Dismisses allegations of India-Israel nuclear cooperation*.
35. Malhotra, T.C. (sept.26/2003). *Following Sharon visit, Israel, India prepare for special forces exercise*. **JTA News**. <http://www.jta.org>.
36. Norria, Robert S. ; Arkin, William; Hans, M, Kristensen and *NPT and Obama: How long can India hold out?* **The times of India**. <http://timesofindia.indiatimes.com>.
37. Nuclear Weapons. <http://www.fas.org>.
38. Onkar Singh in New Delhi. *Sharon disappoints Bombay Jews*. **Rediff on the net**. Sept 10/2003.
39. Sharon Squassoni. *US Nuclear cooperation with India: Issues for Congress*. **CRS report for Congress**. July 29/2005.
40. *Sharon's India visit 'extremely threatening'* : Musharraf.
41. Sherman, Martin(Feb. 28/2003). *From conflict to convergence. India and Israel Forge a Solid Strategic Alliance*. **The Jerusalem Post**.
42. Muqtedar Khan(9/27/2003). *Can Pakistan withstand from US, India and Israel*. **GlocalEye**. <http://www.glocaleye.org>.
43. The Financial Times, 4 September 2003.
44. Unwritten, *abstract Us-India-Israeli axis to fight terror*. Sep 11/2003. <http://www.expressindis.com>.
45. *us. Acknowledges India as regional force*. August 04/2005 <http://www.jinsa.org>.
46. Vijay Singh (Mars 2004). *Israel and India seal radar deal*.